

Kis zenetörténet

---A zene őskora

Már az ősember észrevette számos tevékenység, munkafolyamat ritmikus voltát. E tevékenységekhez a kezével tapsolt, vagy bottal, csonttal ütügetett.

A legrégebbi hangszerek Kr.e. 150000-100000-ből a rénszarvascsontból készült jelzősípok voltak.

---Ókori zene

Keveset tudunk arról, hogy milyen zene dívott az ókorban. Azt sejtjük, hogy milyen alkalmakkor zenéltek az ókori népek tagjai. Zenéltek versenyek közben, szórakoztatás céljából, munka közben, vagy éppen a tánckari bemutatók folyamán.

A zenészek a társadalmi ranglétrán közvetlenül az istenek és a királyok után következtek. Az ókorban az első hivatásos zenész Hufu-Anh, az egyiptomi fáraó zeneigazgatója volt.

---*Kína*: a Dalok könyvében 300 dalszöveget rögzítettek – de dallamok nélkül.

---*India*: a zene vallásos szerepet töltött be elsősorban. Ezt Brahmának (isten), míg a világi zenét Siva istennek ajánlották fel.

---*Görögország*: Apollón volt a zene és a költészet istene. Az iskolákban az éneklés és a zenélés kötelező érvényű volt. Az ókori görögök a zenéjüket egyfajta betűírással jegyezték le.

---*Róma*: már Kr. e. 4. századtól voltak zenés színpadi előadások. Zenével kísérték a cirkuszi játékokat is.

---Középkor

A kora középkori szerzetesek énekelve tartották az istentiszteletet. Mindannyian ugyanazt a dallamot énekelték. Ezt nevezték *gregoriánnak*. Érdekesség, hogy mintegy 3000 gregorián dallamot használtak.

A 10. századtól kezdve hivatásos férfi muzsikusok szolgáltatták a szórakoztató zenét. Gazdag házakban játszottak pénzért, élelemért. Dalokat írtak, hangszerrel kísérték saját éneküket.

---*Németországban* a szerelmi dalok énekeseit Minnesangereknek nevezték, akik vándorzenészek voltak.

---Reneszánsz zene

A 14. századi Itáliában a hangszereket hivatásos zenészek használták. A zenetanulás a neveltetés része volt. A zeneszerzők már hangszeres zeneműveket írtak – énekesek nélkül. Az emberek kápolnában és templomokban hallgattak zenét. Ekkor ugyanis még nem léteztek hangversenytermek.

A 11. században egy szerzetes már öt vonalra írta a hangokat. Ő vezette be a szolmizációt is, a „lapról éneklés” fejlesztésére.

---Barokk zene

1600 és 1750 között a többszólamúság helyébe egy fő dallam lépett. A zeneszerzőket az arisztokraták vagy az egyház alkalmazta. A zenére is, mint általában a barokk többi művészetére, a cikornyás, túl díszes motívumok jellemzőek.

Új zenei formák jelennek meg: szonáta, szvit, prelúdium és fuga. Híres barokk zeneszerzők: *Johann Sebastian Bach* és *Georg Friedrich Handel*.

---Klasszikus zene

Könnyedebb, kecsesebb stílus lépett a magasztos és bonyolult barokk zene helyébe. Az 1750 és 1820 közötti kort hívjuk a zenében klasszikának.

Új műfaj született: a *szimfónia*. A szimfónia zenekarra írt, három vagy négy tételből álló zenemű. Ekkor már trombiták, kürtök, dobok egészítették ki a zenekart. Megjelenik a *versenymű*, *nyitányok*, *szonáták*.

Híres klasszikus zeneszerzők: *Wolfgang Amadeus Mozart*, *Joseph Haydn*, *Ludwig von Beethoven*.

---Romantikus zene

A 19. században a zeneszerzők a zenét már érzéseik kifejezésére használták. A zene által történeteket tudtak elmesélni.

Kiemelkedő zeneszerzők: *Csajkovszkij*, *Muszorgszkij*, *Rimszkij-Korszakov*, *Berlioz*. A kor világhírt szerzett hegedűművésze *Paganini* volt.

Egyes zeneszerzők nemzeti hovatartozásukat is kifejezték zenéjükkel. Például: *Brahms: Magyar táncok*; *Chopin: Polonézok és mazurkák*; *Liszt Ferenc: Magyar rapszódia*; de említhetjük még *Smetana* vagy *Dvorák* nevét is.

---Opera

Külön kell szólnunk az operáról, mint fontos zenei műfajról. Az opera zenés színdarab, melyben a szöveget általában éneklik, olykor beszélnek is. Mint műfaj, Itáliában keletkezett a 16. század legvégén. Divattá vált az operalátogatás, ám a közönség nem mindig figyelt a muzsikára. Egy operaelőadás társasági esemény volt inkább. Az operát áriák tarkítják, amelyekbe futamok, trillák vannak beleszőve.

Itt kell megemlítenünk *Richard Wagner* zenedrámáit. Ő maga írta a szövegkönyvet is, hogy a zene és szöveg hatását egyaránt irányíthassa.

Híres operaszerzők: *Monteverdi*, *Wagner*, *Mozart*, *Verdi*.

---Operett

Az operett vidám zenedarab. Története általában romantikus vagy emberi gyengeségeket figuráz ki. Többnyire táncokat is tartalmaz. Az operához képest „könnyű műfajnak” tekinthető.

Híres operettszerzők: *Offenbach; Johann Strauss; Lehár Ferenc*, hogy csak az ismertebbeket említsük.

---A XX. századi modern zene

Lényeges, hogy itt már modern hangszerelést használnak. Az *impresszionisták* például érzéseket, hangulatokat próbáltak rögzíteni, mint például *Debussy* vagy *Ravel*. Magyarországon *Bartók Béla* és *Kodály Zoltán* nevét kell megemlítenünk. Oroszországban *Sztravinszkij* és *Prokofjev* a kiemelkedő alkotók.

---A dzsessz mint zenei műfaj

Jellemző rá, hogy a zenészek szinte sohasem játszanak el egy dallamot egyformán. Többnyire improvizálnak, rögtönöznek. Amikor a zenészek játszanak a hangszereken, dzsessz-nyelven beszélgetnek.

A műfaj a XX. század elején az USA déli részén (New Orleans) kelt életre. A műfajt fekete zenészek hozták létre; a zenekarok a témákat a népzeneből és a népszerű dallamokból vették.

Híres dzsessz-sztárok: *Louis Armstrong; Charlie Parker; Duke Ellington; Miles Davis; Ella Fitzgerald*.

---Rock-és popzene

Az 50-es évek előtt a fiataloknak nem volt saját kultúrájuk és zenéjük. A tizenévesek piacát érdemes volt meghódítani; feltalálták a 45-ös fordulatszámú lemezt. Különböző pop-és rockstílusok alakultak ki. A popzenében főszerepet kapnak a gitárok, a dobok, de fúvósokat vagy éppen harmonikát is használnak a zenészek.

Sok-sok műfaja fejlődött ki az évtizedek során. A legfontosabbak ezek közül: *blues, country; rock and roll, soul; reaggé; punk; heavy metal; hardrock; pop; pszichedelikus zene; rap; hip-hop*.

Nagy „öregjei” a rockzenének: *Pink Floyd; Beatles; Led Zeppelin; Rolling Stones; Deep Purple; Michael Jackson; Madonna*; és még folytathatnánk a sort...

A művészeti ágak közül talán éppen a zenére mondhatjuk, hogy nemzetközi jellegű; nem ismer országhatárokat, nem ismer különböző nyelveket; színes hangok özönével árasztja el a Föld lakóit. Ha akar, meg tud bennünket „ríkatni”, vagy éppen jókedvünkben táncra perdülnénk a forró ritmusok hallatán.

Hallgassunk hát minél több „minőségi”, „tiszta” zenét, legyen az bármely műfajba sorolható!